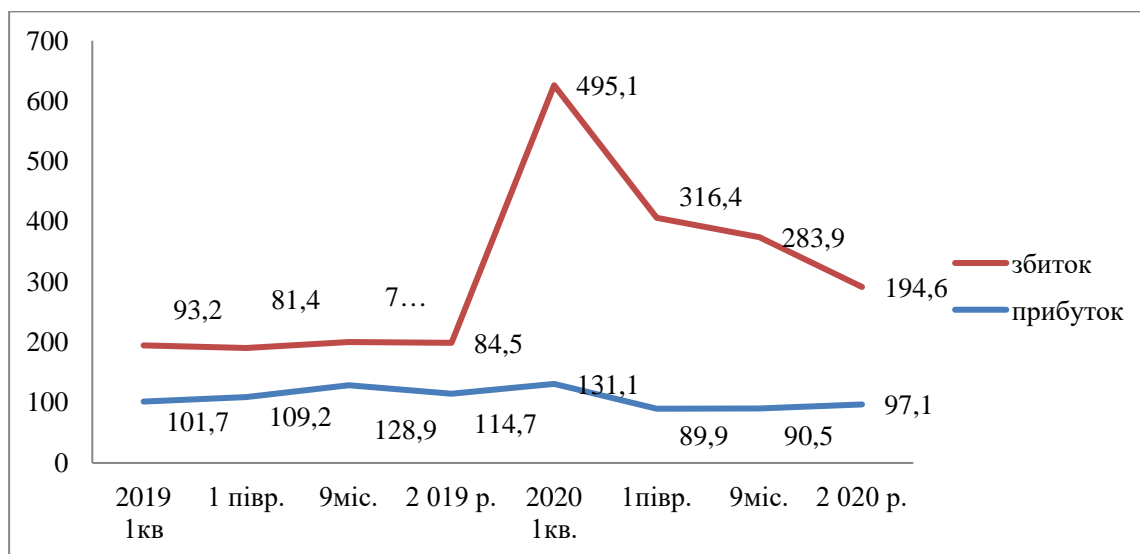

Чухно А. Ю.
магістр кафедри глобальної економіки
Університету імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро
Незгода О. К.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри глобальної економіки
Університету імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-254-1-29>

КЛЮЧОВІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

На сьогоднішній день особливо актуально для підприємців/власників компаній є мінімізація витрат на управління підприємством відповідно до наведеного нижче рис. 1 темпів зростання (зниження) прибутку та збитку підприємств в Україні за 2019–2020 рр.

Рис. 1. Темпи зростання (зниження) прибутку та збитку підприємств в Україні за 2019–2020 рр.

Джерело: розроблено за даними [10]

Огляд статистичних даних показує, що за 2019–2020 рр. частка збиткових підприємств в Україні виросла, значно збільшилась сума збитків у 2019 р. становила 19,5%, а у 2020 р. – 29,2%, що на 9,7% більше попереднього року. Питання щодо максимізації прибутку та розвитку економічного потенціалу підприємництва можна вирішити на основі

введення системи управління витратами на підприємстві для окремих виробничих процесів, функцій та видів господарської діяльності.

Управління витратами є важливим заходом для отримання підприємствами конкурентної переваги. Дослідженням управління витратами підприємства займалися такі вчені, як: П. Й. Атамас, М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, Н. М. Бондаренко, Ф. Ф. Бутинець, В. В. Голомб, Т. О. Дзюба, І. Є. Давидович, В. М. Добровський, О. М. Збиранник, Г. В. Козаченко, Ю. С. Цал-Цалко та інші. Основними векторами досліджень були методи управління витратами, управління витратами в прогнозуванні та відповідальність за управління витратами.

Існують різні теорії трактування сутності витрат діяльності підприємства за своєю економічною сутністю, галузевою ознакою та іншими напрямками, які відображені в таблиці 1.

Таблиця 1

Трактування поняття «витрати» з точки зору економічної теорії

Автор	Визначення витрат
О. Біла [1, с. 196]	Витрати – це виражені в грошовій формі поточні витрати трудових, матеріальних, фінансових і інших видів ресурсів на виробництво продукції.
Є. Овчаренко [2, с. 43]	Витрати підприємства формуються в процесі використання ресурсів при здійсненні певної його діяльності. Вони мають цільову спрямованість
Г.В Козаченко [4, с. 131]	Витрати – це загальноекономічна категорія, яка характеризує використання різних речовин та сил природи в процесі господарювання.
М. Скрипник [5, с.50]	Витрати – це грошова оцінка вартості матеріальних, трудових, фінансових, природних, інформаційних та інших видів ресурсів на виробництво та реалізацію за певний період часу.
М. Грещак [6, с. 37]	Витрати – це обсяг використаних ресурсів підприємства у грошовому вимірі для досягнення певної мети – це витрати підприємства
С. Ковтун [7, с. 115]	Витрати – це грошове вираження використання виробничих ресурсів, у результаті якого здійснюється виробництво і реалізація продукції

Більшість економістів вважають, що витрати – це обґрунтоване умовами господарської діяльності споживання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Під економічними операційними витратами розуміють суму грошей, яку можна отримати при найвигіднішому з усіх можливих альтернативних варіантів використанні ресурсів.

Отже, можна зробити висновок про те, що витрати відносять до структури ресурсів, які використовуються у виробничій діяльності. Вивчення наукової літератури показало, що різні аспекти управління витратами розглядалися в багатьох працях.

Однак більшість вчених досліджують управління витратами окремо від процесів розвитку підприємства. Карпова Т. П. вважає, що управління витратами включає такі елементи: планування, нормування, облік, калькулювання, економічний аналіз, контроль, регулювання та прогнозування витрат. С. Ф. Голов розглядає управління витратами як принципово нову систему, яка дає змогу чітко відстежувати, аналізувати й контролювати витрати. Попов О. С. зауважує: управління витратами – це розробка і реалізація управлінських впливів, заснованих на використанні економічних законів щодо формування та регулювання витрат підприємства відповідно до його стратегічних і поточних цілей [8, с. 736].

Очевидно, що управління витратами передбачає виконання багатьох дій, які реалізуються під час фінансового управління підприємством будь-яким об'єктом, а саме: розроблення і реалізацію рішень, а також контроль за їх виконанням. Такі дії реалізуються через елементи управлінського циклу, такі як: прогнозування, планування, організацію, мотивацію, облік та аналіз. Функцію оберненого зв'язку загальної системи управління витратами підприємства виконує контроль (рис. 2).

Рис. 2. Загальна система управління витратами

Джерело: розроблено за даними [9, с. 27]

У системі управління витратами вирізняють такі аспекти: функціональний, організаційний та мотиваційний. Функціональний аспект є первинним. У контурі загального циклу управління витратами його характеризують функціональні підсистеми. [9, с. 27–30].

Отже, зниження й оптимізація витрат є одними з основних напрямків удосконалювання економічної діяльності кожного підприємства. Підвищення технічного рівня, удосконалення організації роботи підприємства, саме: виробництва і праці призводять до зниження матеріальних витрат і заробітної плати. Зменшення витрат сировини і матеріалів досягається за рахунок зниження норм їх використання, скорочення відходів і втрат у процесі виробництва та збереження, повторне використання матеріалів, впровадження безвідходних технологій, зниження якості продукції.

Тому, управління витратами на підприємстві можна визначити як взаємопов'язаний комплекс робіт, які формують коригуючи впливи на процес здійснення витрат під час господарської діяльності підприємства.

Саме тому підприємству бажано використовувати різні механізми формування витрат виробництва, що дасть змогу отримати більш детальну інформацію про витрати на виготовлення продукції. Дана інформація є гарантом успіху підприємства в умовах ринкового середовища. Вчасне реагування на відхилення витрат від нормативних значень допоможе попередити зростання витрат виробництва, що прямо пропорційно впливають на собівартість продукції і прибуток підприємства.

Література:

1. Біла О. Г. Фінанси підприємств : навч. посібн. Львів : Вид-во «Магнолія 2006», 2008. 383 с.
2. Овчаренко Є. І., Ляшенко О. М. Застосування класифікаторів витрат в управлінському обліку підприємства. *Зб. наук. пр. «Економіка. Менеджмент. Підприємництво»*. 2008. № 20 43 с.
3. Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2013. 656 с.
4. Козаченко Г. В., Макухін Г. А. Управління затратами підприємства : монографія. Київ : Лібра, 2007. 320 с.
5. Скрипник М. І. Сутність витрат як економічної категорії. *Вісник ЖДТУ. Серія «Економічні науки»*. 2009. Вип. 4. 50 с.
6. Грещак М. Г., Коцюба О. С. Управління витратами : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. Київ : КНЕУ, 2002. 131 с.
7. Ковтун С. Ткачук Н., Савлук С. Управління затратами. Харків : Фактор, 2007. 272 с.
8. Попов О.С. Управління витратами. Економічна енциклопедія: У 3- х томах. Т. 3. Київ : Видавничий центр «Академія», 2002. С. 736.
9. Грещак М.Г. Управління витратами: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. Київ : КНЕУ, 2002. С. 27–30.
10. Державна служба статистики. URL: <https://ukrstat.gov.ua/express/expr2021/04/43.pdf>.